

נפתלי אהרן וקשטיין המאגר העולמי לכתבי היוחסין

רבי ינאי 56/12 רובע ז' אשדוד
טלפון: 08-8679877 פקס: 076-5-104-905
דוא"ל: vekshtein@bezeint.net

פרק שני

לתעלומת זקנותו המופלגת של בעל ה"לשון הזהב" מליזענסק מענה לשאלת הקוראים

א

מה פשר הקיזוז ממספר שנות חייו של בעל ה"לשון הזהב"?

במאמר הקודם - "ויתילדו" 143 - הזכרנו את יחוסו ותולדותיו של הגאון רבי זאב וואלף - ר"מ בק"ק סטריזוב - ואב"ד ור"מ דק"ק ליזענסק - בעל ה"לשון הזהב, אחיו של הגאון רבי צבי הירש - אב"ד דק"ק רישא - בעל ה"גאון צבי".

ר' זאב וואלף מליזענסק, היה "חבר דבק מאח" - לרבינו הקדוש הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, והוא אף נתן את הסכמתו לספרו הקדוש "נועם אלימלך". [ההסכמה נכתבה בשנת תקמ"ח, ביום שישי - י"ד במרחשוון. במאמר הנ"ל הזכרנו גם את הסיפור המפורסם אודותיו שסופר ע"י הרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע בשם הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע, שהוא הושיט פעם את ידיו לתפוס את "עבירותיו" של הרבי ר' אלימלך זי"ע בעת תפילת "תשליך"].

תחילה, שימש רבי זאב וואלף כריש מתיבתא בק"ק סטריזוב, ומסתבר שהוא שימש שם גם ברבנות העיר, אך לא אין לנו מידע מן המקורות בענין זה. בערוב ימיו - בסביבות שנת תקל"ח - נתקבל לרבנות העיר ליזענסק, וכפי שמשמע מלשונו בהסכמתו לספר הקדוש "נועם אלימלך" משנת תקמ"ח: "וזה כמה שנים אשר נתקבלתי פה קהילתנו, מקום תכונתו".

* * *

בין הדברים כתבנו שם ש"הוא היה בפטירתו מן העולם בסביבות שנת השבעים לימי חייו", ואף פירטנו שם את שנות חייו המשוערת, בין השנים: ת"פ-תקנ"ב.

ותמהו עלינו רבים מן הקוראים היקרים הי"ו:

וכי מדוע זה התעלמנו ממה שנכתב במפורש בשער הספר "לשון הזהב, בזה הלשון: "אשר חיבר הגאון הגדול מופת הדור ארי שבחבורה אספקלריא המאירה סבא קדישא חו"פ מלאך ד' צבאות, חבר דבק מאח להר"ר אלימלך זצלה"ה זי"ע ועכ"י, מהור"ר זאב וואלף זצלה"ה אבד"ק ליזענסק, נפטר בשיבה טובה - בן קי"ג שנים - בעיר ליזענסק". עד כאן ציטוט מדויק מהנוסח אשר בשער הספר.

והדברים נכפלו בשנית על ידי המוציאים לאור גם בראש ההסכמות שנתנו לספר. "הסכמת הרב הגאון הגדול המפורסם בדורו האבד"ק רישא והקרייז אשר הרב הגאון והקדוש המחבר זצלה"ה קיבלה בעצמו ממנו בהיותו בעיר ליזענסק בדרך נסיעתו בשנת תקנ"ב, והרב המחבר זצלה"ה היה אז בן קי"ב שנים".

ואכן, אנו מוצאים שם את הרב מרישא המעניק לספר את הסכמתו הנלהבת, תוך שהוא

נפתלי אהרן וקשטיין

המאגר העולמי לכתבי היוחסין

רבי ינאי 56/12 רובע ז' אשדוד
טלפון: 08-8679877 פקס: 076-5-104-905
דוא"ל: vekshtein@bezeadint.net

מוסיף שם - כמקובל - גם "גזירה דרבנן" שלא להשיג את גבולו של הרב המחבר הישיש, על מנת שלא יאבד את ממונו שהשקיע בהדפסת הספר, ויוכל להשיב לעצמו את הוצאות הדפוס לכל הפחות עד בואו לגיל מאה ועשרים וארבעה שנים...

וזה לשונו שם: "וחלילה לשום אדם בעולם לבוא בגבולו ולהדפיס זה הספר עוד הפעם **עד משך שנים עשר שנים** מיום כלות הדפוס של עכשיו"..." וחותר את שמו: **"כ"ד הכותב לכבוד התורה ולומדיה הבא על החתום יום ה' ל"ג בעומר שנת תקנ"ב פה ליזענסק יצ"ו"**. [למרבה הפליאה, כאן נכתב: **עכ"ל**... ורק לאחר תיבה זו באה חתימת ידו של הרב המסכים]: **"הק' יצחק חיים האבד"ק רישא והקרייז"**.

ב

אחיו - בעל ה"גאון צבי" - רבה של רישא

טרם ניגש להשיב על תמיהת הקוראים הי"ו, שומה עלינו לקבל רקע נכון וממקור אמין לתקופת שנות חייו של **בעל ה"לשון הזהב"**, על מנת ללמוד את תולדות ימי חייו, כאשר עדיפות ניתנת לדברי המחבר עצמו בספרו הנ"ל. הדרך הפשוטה ביותר, הוא בהכרת בני משפחתו. ובכן. זאת יודעים אנו בוודאות, שהמחבר היה אחיו של הגאון **רבי צבי הירש - אב"ד דק"ק רישא - בעל ה"גאון צבי"**. משום כך, אנו נוטים להאמין שתקופת שנות חייהם חופפים, אם כי יתכנו מרחקים של שנים ספורות ביניהם. וזאת, מנין לנו?

* * *

א. ראשית. יש לנו את עדותו של המחבר עצמו, במסכת עירובין, דף צ"ח ע"ב, ד"ה "במשנה ר' יהודא אומר", שם הוא מזכיר את אחיו הנ"ל **בעל ה"גאון צבי" מרישא**:
"ונראה לי על פי זה להכריע מה שהיה בימי חורפי מחלוקת בין גדולי העיר, אם בהעברה צריך עקירה והנחה, וגם אחי המנוח הגאון אב"ד דק"ק רישא היה אומר שאין צריך, ותירץ בזה קושיות התוספות בסוכה"..."

* * *

ב. זאת ועוד, כפי שראינו במאמר הקודם את עדותו של בן אחותם בראש ספר קטן הכמות ורב האיכות הנקוב בשם: **קונטרס "העברונות" - "עולם ועד"**, מאת הגאון המקובל **רבי אליעזר פישל מסטריזוב**, שנדפס תחילה בלבוב [לעמברג] בשנת תקע"א, ובשנית - בזאלקווא בשנת תר"ט:
חברתי אני הצעיר אליעזר פישל בהרב המופלג בדורו מוהר"ר יצחק זלה"ה מסטריזוב, ואמי מרת בילה ז"ל, היתה אחות הגאון הגדול מוהר"ר צבי הירש זלה"ה אב"ד ור"מ בק"ק רישא והגליל [ה"ה בעל ה"גאון צבי". נא"ו], והרב המאור הגדול מוהר"ר זאב וואלף זלה"ה אב"ד בק"ק ליזענסק והסביבות [ה"ה בעל ה"לשון הזהב". נא"ו], ניין ונכד להגאון הגדול רשכב"ה

נפתלי אהרן וקשטיין

המאגר העולמי לכתבי היוחסין

רבי ינאי 56/12 רובע ז' אשדוד
טלפון: 08-8679877 פקס: 076-5-104-905
דוא"ל: vekshtein@bezeint.net

מוהר"ר יצחק זלה"ה אב"ד ור"מ דק"ק פוזנא וק"ק קראקא, שהיה נקרא בפי כל: 'דער הויכער רבי רבי איצק'.

* * *

ג. הדבר נזכר גם בראש הספר "גאון צבי" על מסכת "בבא מציעא" שנדפס בווארשא בשנת תקס"א, על ידי בן המחבר הגאון **רבי אברהם**. המו"ל - בן המחבר הנ"ל, מזכיר שם את נכדי **בעל ה"לשון הזהב"**. [ויש לציין שיש שם חוסר בהירות באופן קשרי המשפחה בין הדמויות המוזכרות שם, ונראה ברור כי נפלו שם כמה שיבושים]. וזה לשונו:

"הטיבה ה' לטובים ולישרים, ויעלו אבר כנשרים, הלא המה קצינים ונדיבים, הפרתמים המפורסמים דפה עיר ווארשא, אשר הטיבו עמי בכמה דברים, ובפרט ה' בני הנגיד המפורסם **מו' שלמה זלמן נ"י מיערסלוב**, ובנו הרבני המופלג בתורה וביראה הנגיד המפורסם כבוד **מו' משה נ"י**, ואחיו הרבני המופלג הנגיד כבוד **מה"ו זעליג נ"י**, חתן **ב"ד הגאון מו' זאב וואלף זצ"ל אב"ד דק"ק ליזענסק**, אשר קרבו אותי בכל התקרבות".

* * *

מכאן, ההסתברות הראשונה שהמחבר - **רבי זאב וואלף מליזענסק** - נולד גם הוא כאחיו הגדול **בעל ה"גאון צבי"** - בסביבות שנת ת"פ. ואם נקבל את שנת פטירתו המוסכם - ללא פקפוק, הרי לנו שהוא נפטר לאחר שנת תקנ"ב.

ג

רבו המובהק מדוקלא יוכיח עליו

והנה, כבר מילתינו אמורה במאמר הקודם, שרבו המובהק של **בעל ה"לשון הזהב"** - מילדותו ממש, היה **הגאון רבי יצחק הלוי סג"ל - אב"ד ור"מ דק"ק דוקלא - בעל "מעניי הישועה" ו"אמרי רברבי"**. והנה, רבי יצחק נולד ככל הנראה בסביבות שנת ת"ס, ולא בשנת תע"ג - כפי שנכתב בספר "לתולדות הקהילות בפולין". [ר' יצחק נפטר בפרעשבורג ביום י"א כסלו שנת תקכ"ג].

ואכן, פעמים רבות מציין ר' **זאב וואלף** בספרו "לשון הזהב" חידושי תורה "ששמעתי מפי **רבי מובהק המנוח המפורסם הגאון כמוהר"ר יצחק סג"ל זצלה"ה שהיה בעת ההוא אב"ד בעיר דוקלא"**. לפעמים הוא גם מוסיף ומציין: "זה שמעתי ממנו כד הוינא טליא"! [ראה בדברי המחבר ב"לשון הזהב" למסכת עירובין, דף ג' ע"ב, בתוספות ד"ה "והאיכא"]. כלומר, שבילדותו ממש הוא כבר למד אצל רבו הגאון מדוקלא.

* * *

והנה, לאחר שאנו יודעים שרבו הגאון **רבי יצחק מדוקלא** נולד בסביבות שנת ת"ס, מעתה ניתן לשער, שתלמידו ר' **זאב וואלף** נולד לא פחות מעשר/עשרים שנה לאחר לידת רבו, וקרוב

נפתלי אהרן וקשטיין המאגר העולמי לכתבי היוחסין

רבי ינאי 56/12 רובע ז' אשדוד
טלפון: 08-8679877 פקס: 076-5-104-905
דוא"ל: vekshtein@bezeadint.net

לוודאי שלא לפני שנת ת"פ - שנת לידתו המשוערת כמוקדמת ביותר של האח הגדול בעל ה"גאון צבי".

מעתה, אם נכונים דברי המו"ל של הספר "לשון הזהב", שהמחבר נפטר בשנת תקנ"ג, **הרי שהוא היה בפטירתו מן העולם בסביבות שנת השבעים לימי חייו**. ובכל אופן, בשנת תקס"א, כבר נזכר ר' **זאב וואלף** בברכת המתים, בדברי המלבה"ד בספרו של אחיו **בעל ה"גאון צבי"** שנדפס בשנה זו, וכפי שהעתקנו את לשונו שם - לעיל.

ד

גלגוליו של כתב היד של הספר "לשון הזהב"

ועתה נבוא לגופה של עדותם של המוציאים לאור בדבר זקנותו המופלגת של **רבי זאב וואלף מליזענסק - בעל ה"לשון הזהב"**.

תחילה, שומה "עלינו לשבח" ולציין את חיבורו של **רבי זאב וואלף מליזענסק** הנ"ל - ה"ה הספר "לשון הזהב" על מסכתות ברכות ושבת ועירובין, שהוא מהספרים הנפלאים והייחודיים ביותר, ומדובר בחיבור נדיר בירידתו לעומק הפשט, ביושרו ובהיקפו, ובמיוחד במסכת עירובין הקשה. [כדאי לציין זאת בימים אלו, לקראת פתיחת הלימוד במסכת זו ב"דף היומי"]. מתוך לשונותיו בספר, ניכר שאת הדברים הוא כתב על פי שיעוריו שמסר לתלמידיו הרבים הן בק"ק סטריזוב, והן כאשר נתקבל לרבנות העיר ליזענסק.

[מתוך התאריכים הבודדים המופיעים בין דפי הספר, נמצינו למדים כמה פרטים נוספים אודותיו. וכגון, שאת חידושיו לפרק ראשון של מסכת "שבת" - החל לכתוב בשנת **תקכ"ח**. וכמו כן, את חידושיו לפרק ראשון של מסכת "עירובין" - החל לכתוב: "**היום יום ג' י"ד אלול שנת תקמ"ז לפ"ק פ"ק ליזענסק**". ועוד רבים].

חידושי תורתו שרדו בכתב יד קדשו. את כתבי חידושיו למסכתות ברכות ושבת ועירובין, ירשו צאצאיו - האחים הנגידים מווארשא - בני משפחות "**רבינליכט**" ו"**גולדפלס**", ונדפסו לראשונה מכתב היד רק בשנת תרנ"ט, למעלה ממאה שנה מפטירת המחבר. הספרים נדפסו בשלושה כרכים נפרדים, בווארשא ובפיעטרקוב, בין השנים תרנ"ט תרס"א, בשם: "**לשון הזהב**". [המו"ל מספר שם "**הרב מטשעכוב**", שהיה ב"א - בין א'חיו או א'חותו - של המחבר, הוא זה שטרח בהכנת הספר לדפוס מיד לאחר פטירת המחבר, והוא זה שקיבל את ההסכמות על הספר, אבל ההסכמות אבדו. לע"ע אין אנו יודעים מי הוא רב זה].

* * *

מזלו של הספר לא שפר עליו, כאשר מעתיקי כתב היד עשו בו כרצונם, והשתילו בו דברים כחפצם. הנה, בשער הספר צויין **שהמחבר נפטר בזקנה מופלגת בהיותו בן מאה ושלוש עשרה שנה בעיר ליזענסק, בשנת תקנ"ג**, וכך גם נכתב ע"י המו"ל בראש הסכמת הגאון **רבי יצחק חיים**

נפתלי אהרן וקשטיין המאגר העולמי לכתבי היוחסין

רבי ינאי 56/12 רובע ז' אשדוד
טלפון: 08-8679877 פקס: 076-5-104-905
דוא"ל: vekshtein@bezeadint.net

בלומנפלד אב"ד דק"ק רישא, שהזדמן באותה העת לליזענסק והעניק לו משם את הסכמתו ביום ל"ג בעומר, והיא ניתנה למחבר **בהיותו בן מאה ושתיים עשרה שנה, בשנת תקנ"ב**.
ברם, כאמור, דברים אלו אינם נכונים כלל, וכפי שהרחבנו עד עתה בבירור שנת לידתו. **משום כך, אין כמוהו כל אזכור בספרי קוראי הדורות - טרם שנת הדפסת ה"לשון הזהב" - אודות דבר פלא זה, שבו אנו נפגשים ברב ישיש כל כך, אשר שנה אחת בלבד לפני פטירתו, עדיין בשיא כוחו במוותניו, והוא מרגיש עדיין "דשן ורענן", על מנת לקחת "הסכמות" על ספר למדני על מסכת "עירובין" הקשה, שאותו הוא מתחיל לכתוב ולחבר בגיל 107 שנה!**
ולא עוד, אלא שאף לא אחד מן המסכימים לספר, אינו טורח ולו במעט לכבד את הרב המופלא הזה בתואר פשוט ומתבקש: **"הרב הישיש"!**

ה

תעלומות נוספות בספר "לשון הזהב" ופתרונן

והנה, בספר "לשון הזהב" למסכת שבת, דף פ"ה ע"א, נכתב כך: **"נלאיתי לכתוב יותר מה שחדשתי ת"ל [= תהילה לקל] במסכת כולה עד גמירא, וכן הרבה מסכתות שלמדתי בישיבת תלמידים, מחמת עול ציבור, כי יבאו אלי לדרוש את משפטם, וגם שאר צרכי ציבור ועול תלמידים שהעמדתי ת"ל, רוב האומרים כלה דבר יום ביומו, ולא כתבתי אלא מעט לעת הפנוי"**.
"אמנם, עתה בשנת תקו"ם [= דהיינו: שנת תקמ"ו] תרחם ציון, כאשר ניטלה הוד תפארת דתה"ק [= דתורתנו הקדושה / דתנו הקדושה], וידידי אוה"נ [= אוהב נפש] צמיד לבי החסיד המנוח מוהר"ר אלימלך זצלה"ה זי"ע ועכ"א נסתלק ועלה למרום, וארא כי הגלות מתגברת עלינו, והתורה נתמעטת בכל יום ויום בעוה"ר [= בעוונותינו הרבים], קבלתי עלי, כל מה שיעלה על רעיוני, הן בחקיץ הן בשינה, אכתוב על הנייר שיהי' לזכרון לדורי דורות, ומן השמים יעזרינו לגמור על מסכת זו ועל שאר המסכתות, ויגדל תורה ויאדיר בב"א". [עכ"ל].

*

והנה, בשנת תרס"ה, נדפס בפיעטרקוב ספר בשם "ברוך שאמר", ובו חידושים על הרבה מסכתות וסוגיות השי"ס - מאת הגאון בעל ה"ברוך טעם" מלייפניק. הספר נדפס על ידי אותו מוציא לאור שהדפיס את הספר "לשון הזהב" שנים ספורות קודם לכן, וכפי המסופר שם על ידו ב"הקדמת המוציא לאור":

"וזה איזה שנים שהייתי זמן רב במדינת עסטרייך, בדבר השתדלות הדפסת הספר הק' לשון הזהב על מסכת ברכות שבת עירובין, מהרב הגאון הגדול בדורו הצדיק המקובל המפורסם בעולם כקש"ת מהור"ר זאב וואלף זצלה"ה זי"ע ועכ"א, אשר הודות לא' הוצאתים לאור בתכלית ההידור, והי' ג"כ כתב ידו הקדושה ממש, וכתבם לעת זקנתו בהיותו קרוב לבן קי"ג שנים, כאשר מביא בעצמו בפרק רבי עקיבא".

נפתלי אהרן וקשטיין המאגר העולמי לכתבי היוחסין

רבי ינאי 56/12 רובע ז' אשדוד
טלפון: 08-8679877 פקס: 076-5-104-905
דוא"ל: vekshtein@bezeqint.net

"וזה"ל הקדוש: **בהיותי בן ק"ט שנים** נלאיתי לכתוב כל מה שחידשתי בישיבת התלמידים, יען כי יבואו העם לדרוש את משפטם כו' כו', אמנם עתה כאשר נטלה הוד תפארת תוה"ק, **שי"נ אוה"נ** [= שידדי נפשי אוהבי נצח] **צמיד לבי החסיד המנוח ר' אלימלך זצללה"ה** נסתלק ועלה למרום, וארא כי בעוה"ר [= בעוונותינו הרבים] הגלות מתגברת עלינו, והתורה נתמעטת בכל יום ויום, לכן קבלתי עלי, כל מה שיעלה על רעיוני, הן בהקיץ הן בשינה, אכתוב על הנייר שיחי לזכרון לדורי דורות, ומן השמים יעזרוני לגמור מסכת זו וגם שאר מסכתות כו'. יעוי"ש. עכ"ל הקדוש".

"והכתבים הקדושים האלו היו מונחים מאז ועד עתה אצל גאוני וצדיקי עולם מדורי דורות והרב המחבר הקדוש זצללה"ה זי"ע רצה להדפיסו בחיים חיותו, כי נקבו בשם **לשון הזהב**, וסידרו בסדר ההדפסה, וקיבל בעצמו הסכמה להדפיסו, ולא הפק זממו הטוב. **ובמשך זמן רב כזה מאז ועד עתה יותר ממאה שנים, נטשטש הכתב ממשמוש הידים, עד שלא הי' באופן להדפיסו בלתי העתקה והגהה**, וכאשר זכיתי בהם, קבלתי ג"כ עלי להעתיקו ולהגיהו להוציאו אורה, ועמלתי בזה איזה שנים ביגיעה רבה, ותה"ל הצלחתי, כי הסה"ק הזה לשון הזהב נתקבל בכל העולם ועולה על שלחן הגאונים והצדיקים". עכ"ל המו"ל.

*

הנה מצאנו כאן לכאורה העתקה תמימה, אות באות, מדברי הספר "לשון הזהב". ברם, אם נדייק היטיב, נבחין בשינויים רבים בין שתי המקורות. ויתירה מכך, אנו מוצאים שני שינויים חשובים ומרכזיים ביותר, שיוצרים תסבוכות בנושאים משמעותיים ביותר בחקר תולדות גדולי הדורות.

נתבונן תחילה בשינוי הראשון. בנוסח שב"לשון הזהב" נכתב: "אמנם, עתה **בשנת תקו"ס תרחם ציון**, כאשר ניטלה הוד תפארת דתה"ק". ואילו בנוסח שב"ברוך שאמר" הנוסח מקוצר יותר: "אמנם עתה כאשר נטלה הוד תפארת תוה"ק". ומדוע עלינו לחשוך שאחד המגיהים השתיל משפט בתוך קטע זה בתוך הספר "לשון הזהב"? פשוט מאוד. שכן, רבינו הקדוש מליזענסק נפטר בשנת **תקמ"ז** - כפי שנכתב מפורשות על מצבת קבורתו אשר בליזענסק, ולא בשנת **תקמ"ו** - כפי שנכתב כאן ב"לשון הזהב" **בשנת תקו"ס**. משפט תמים זה שנכתב לכאורה על ידי בן דורו ובן עירו של הרבי ר' אלימלך זי"ע, יצר מבוכה גדולה אצל כותבי תולדותיו.

עתה, נתבונן בשינוי השני. בנוסח שב"לשון הזהב", הקטע פותח במילים אלו: "**נלאיתי לכתוב כל מה שחידשתי בישיבת התלמידים**". ואילו בנוסח שב"ברוך שאמר", נוספו מילים, והקטע פותח במילים: "**בהיותי בן ק"ט שנים** נלאיתי לכתוב כל מה שחידשתי בישיבת התלמידים". ומדוע עלינו לחשוך שאחד המגיהים השתיל משפט בתוך קטע זה, בציטוט שבהקדמת ה"ברוך שאמר"? פשוט מאוד. שכן, ברור כשמש שבעל ה"לשון הזהב" לא הגיע בימי חייו לשנתו המאה ותשע, ואף לא למאה ושלוש עשרה! **וספק גדול אם הוא הגיע כלל לגבורות שמונים או אפילו לשבעים שנה!**

נפתלי אהרן וקשטיין המאגר העולמי לכתבי היוחסין

רבי ינאי 56/12 רובע ז' אשדוד
טלפון: 08-8679877 פקס: 076-5-104-905
דוא"ל: vekshtein@bezeqint.net

ו

אימתי נלאה המחבר, בשנת ה"א תק"ט לבריאת העולם, או בשנת ק"ט לימי חייו?

בשער הספר כותב המו"ל: "ז"ה הזהב הטוב היה זהב סגור ספון וטמון כת"י מערך ק"נ שנה מיום שכתבו המחבר זצ"ל. א'נחנו עוד לא זכינו עד היום להוציא אותו לאור שיהנו רבים מתורת זהב אשר היתה בלשונו. ב'עזר העליון זכינו לפתוח הזהב הזה להעמידו על פתחי היכל הרבנים והלומדים..."

דהיינו, שהמוציאים לאור מעידים בפנינו בשנת תרנ"ט, שכתב היד הזה של המחבר, החלה כתיבתו על ידו לראשונה לפני כמאה וחמישים שנה. כלומר, שהחל בכתיבתו בשנת תק"ט. אלא שאין אנו יודעים מי גילה להם רז זה? ומהיכן נודע להם הדבר? האם יתכן שגילינו כאן שיבוש נוסף? שמא אין כאן אלא טעות תמימה או מכוונת בפיענוח של שורה בכתב היד?

האם הקטע שבו היה כתוב משהו כמו: "בהיותי בשנת תק"ט נלאיתי לכתוב יותר", שובש ונעתק בלשון "מעובד ומתוקן" בנוסח זה: "בהיותי בן ק"ט שנים...!"? יתכן שעל השערה זו נבנה "מגדל הפורח באוויר", ובעקבות משפט זה נודע לנו שבשלהי שנת תקמ"ז - שנת פטירתו של הרבי ר' אלימלך זי"ע, היה המחבר הישיש בגיל מאה ותשע שנים, ובשנת תקנ"ב עדיין זכה לקבל "הסכמה" לספרו... ומכאן, שהמחבר זכה לזיקנה מופלגת ביותר - בן מאה ושלוש עשרה שנה...!